

ΝΕΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΚΡΗΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Α. ΜΙΧΑΗΛ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Περὶ τοῦ Μιχαήλ Δαμασκηνοῦ τοῦ Κρητός, τοῦ διασημοτέρου τῶν μεταβυζαντινῶν ἀγιογράφων, παρεθέσαμεν ἀρχετὰ νέα στοιχεῖα εἰς τὸν «Μικρὸν Ἑλληνομνήμονα» (σελ. 229-231).

Ἀνακαλύψαντες τώρα νέα τοιαῦτα εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Δουκὸς τῆς Κρήτης (τόμος 27ος), τὰ παραθέτομεν κατωτέρω εἰς τε τὴν πρωτότυπον ἰταλικὴν καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν.

Πρόκειται περὶ μιᾶς ἀποφάσεως δημοσιευμένης εἰς τὰ Πρακτικὰ τῶν ἐν Κρήτῃ Ἑνετικῶν Δικαστηρίων, κατακεχωρισμένης εἰς εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐποχῆς. Ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν ταύτην μαθαίνομεν ὅτι ὁ Μιχ. Δαμασκηνὸς εἶχε θυγατέρα ὀνόματι Ἀντωνίαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑπανδρεύσει μὲ κάποιον Γιάννην Μαντούφον, υἱὸν τοῦ Παπακωσταντιῆ, καὶ τῷ εἶχε τάξει ὡς προῖκα 300 δουκάτα, τὰ ὁποῖα οὗτος ἔλαβεν εἰς διάφορα κοσμήματα, ἐπιπλα καὶ σκεύη, εὗρισκόμενος ἐν Βενετίᾳ, ὅπου παρέμενε κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1583 ἢ ἀρχὰς τοῦ 1584 καὶ ὁ πενθερός του Δαμασκηνός.

Ἴδου ἡ ἀπόφασις (Busta 27, Duca di Candia):

«l' eccmo Signor Duca in absentia di Giana Manduffo de papa Constantin citato regolarmente e non comparso, così instando messer Michiel Damaschinò suo suocero, ha terminato et sentenziato che ditto Giana in termine di giorni tre prossimi venturi debba presentar appresso il Magnifico Cancellier grande li argenti et ori et altri mobeli che ditto messer Michel gli ha dato et consignato a Vinezia a conto delli donati trecento da 6.4, per denaro che gli ha promesso in conto di dote de donna Antonia sua figliola et moglie di detto messer Giana con pato di farla stimar

Τῇ 9ῃ Μαρτίου 1584. — Χάνδαξ.

Ἐξοχώτατος κύριος Δούξ, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γιάννη Μαντούφου τοῦ Παπακωσταντιῆ, νομίμως κληθέντος καὶ μὴ ἐμφανισθέντος, ἤδη ἐπισπεύδοντος τοῦ κύριου Μιχαήλ Δαμασκηνοῦ πενθεροῦ του, ἐπέκρινε καὶ ἀπεφάσισεν ὅπως ὁ ρηθεὶς Γιάννης ἐντὸς τῶν τριῶν προσεχῶν ἡμερῶν ὑποχρεωθῆ νὰ παρουσιάσῃ ἐνώπιον τοῦ ἐγκριωτάτου μεγάλου Καγκελλιαρίου τὰ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ σκεύη καὶ ἄλλα ἐπιπλα, τὰ ὁποῖα ὁ ρηθεὶς Μιχαήλ τῷ ἔδωκε καὶ τῷ παρέδωκεν εἰς Βενετίαν, ἀπέναντι τῶν 300 δουκάτων, τῶν 6,4¹ εἰς μετρητά, ἅτινα τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ ὡς προῖκα τῆς κυρίας Ἀντωνίας θυγατρὸς του καὶ συζύγου τοῦ εἰρημένου κύριου Γιάννη, μὲ τὸν ὅρον, ὅπως τὰ

¹) Ἦτοι λίρας 6 καὶ σολδία 4.

de qui aciò li delti argenti et ori et mobeli altri siano stimati per le spezali della Signoria et computati a ditto conto facendogli secortá dell' amontar de tutti li ori e argenti et altre robbe per ditto Giana havute, sono distintamente notate qui de sotto. Non facendo quelle stimare s'intende haver quelli esso Giana accettar per li prezzi che sono valutati come qui sotto appare et montano in tutto a Ducati 325 et lire 1, da 6.4 per ducato et la presente terminazion sia et s'intenda in loco di sicurtà del ditto Michiel per il ditto amontare et reservando le sue regioni per li ducati 25 che sono di più di 300».

Nota delle robbe havute dal sopradetto Giana Mandulfo dal ditto messer Michiel et prima: un anello d'oro con pietra rubino D. 16, un altro con un rubinetto 6, un altro con piera zafili 10, una vera d'oro 5, doi altri aneli d'oro, uno con pietra ametista et altro con corniola tutti i doi del valor D. 7, un fil di perle con pater nostri d'oro 8. Due catenelle d'oro a massa l'una con mandola l'altra con una crosetta di relievo et Christo 48, un paro de manini d'oro 30. Rechini d'oro para uno 3. Un bochal d'arzeno bollato Rhodiotto 16, una tazza piccola con relievo indorata d'arzen et sette pironi d'arzeno bollati 10, Doi coltelli da Constantinopoli con le sue vazzine fornide d'arzeno con le sue cadenelle d'arzeno et una tazza non bollata 8, peltri pezzi trenta pesano incirca libre

εἰρημένα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη καὶ ἄλλα ἐπιπλα ἐκτιμηθῶν ἐνταῦθα ἀπὸ τοὺς ἐμπειρογνώμονας τῆς Διοικήσεως καὶ ὑπολογισθῆ ἡ ἀξία των εἰς τὸν ἄνω λογαριασμόν, ἐξασφαλιζομένης τῆς συνολικῆς ποσότητος τῶν ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν σκευῶν καὶ ἄλλων ἐπίπλων παραληφθέντων παρὰ τοῦ ρηθέντος Γιάννη καὶ καταγεγραμμένων παρὰ πόδας.— Ἄν δὲν παρουσιάσῃ τὰ εἰρημένα ἐντὸς τῆς ταχθείσης προθεσμίας ὁ ρηθεὶς καὶ ἂν δὲν προβῆ εἰς τὴν ἐκίμησίν των, θὰ θεωρηθῆ ὅτι τὰ ἀνέλαβε μὲ τὰς τιμὰς πὺ εἶναι σημειωμένοι κατωτέρω καὶ ὧν ἡ συνολικὴ ἀξία ἀνέρχεται εἰς δονκάτα 325 καὶ λίραν μίαν, τῶν 6,4 κατὰ δονκάτον. Ἡ παροῦσα ἀπόφασις θὰ εἶναι καὶ θὰ θεωρηθῆ ὡς ἐξασφάλισις τοῦ ρηθέντος Μιχαὴλ Δαμασκηνοῦ διὰ τὸ ἐν λόγῳ ποσὸν καὶ ὡς ἐπιφύλαξις τῶν δικαιωμάτων του διὰ τὰ ἐπὶ πλέον 25 δονκάτα ὑπὲρ τὰ 300.

Σημείωσις τῶν πραγμάτων πὺ ἔλαβεν ὁ εἰρημένος Γιάννης Μαντουῖφος ἀπὸ τὸν ρηθέντα Μιχαὴλ, καὶ πρῶτον: ἐν δακτυλίδι χρυσοῦν μὲ ρουμπίνι δονκ. 16, ἐν ὅμοιον μὲ μικρὸν ρουμπίνι δονκ. 6, ἐν ὅμοιον μὲ σάπφειρον: 10, ἐν δακτυλίδι χρυσοῦν: 5, δύο εἴτερα δακτυλίδια, ἐξ ὧν τὸ ἐν μὲ ἀμέθυστον καὶ τὸ ἄλλο μὲ σάροδιον λίθον, ἀμφότερα δ: 7, ἐν περιλαίμιον ἀπὸ μαργαριτάρια μὲ σύνδεσμον χρυσοῦν: 8, δύο ἀλύσεις χρυσαῖ βαρύτιμοι, ἡ μία μὲ χρυσοῦν ἀμύγδαλον καὶ ἡ ἄλλη μὲ σταυρὸν ἀνάγλυφον καὶ μὲ τὸν Χριστὸν: 48, ἐν ζεῦγος βραχιολίων χρυσῶν: 30, ἐν ζεῦγος σκουλαρίκια χρυσᾶ: 3, ἐν δοχεῖον ἀργυροῦν τῆς Ρόδου: 16, ἐν πινάκιον μὲ ἐπίχρυσον ἀνάγλυφον καὶ 7 περούνια ἀργυρᾶ: 10, δύο μαχαίρια Κων/πόλεως μὲ τὰς θήκας των ἀργυροποικίλους καὶ τὰς ἀργυρᾶς ἀλυσίδας των καὶ ἐν πινάκιον μὴ σφραγισμένον: 8, τριάντα πιάτα ἐκ κασσιτέρου καὶ ἀργύρου βάρους λιβρῶν 60 περίπου: 13.3, δύο κηροπήγια

60 = 13.3, *Doi candellieri di latton* 2, 2 *secchie di rame Duc.* 2, *Nincioli para due schietti* 10, *Camise* 4 *da donna lavorate doi di Renso* 8, *Tovaglioli sie opera di Renso* 2, *una posta di seda bianca* 1.2.16, *doi facioleti ricamati, Doi tapedi de Cazan* 8, *una vestura de Ormesin ganzato col casco novo fornita di passamani* 16, *una vestura de zambelolto zalo nova col passamani el casco* 14, *una carpelta de raso vergado zallo e rosso nova con le spese per vestimenti e carpelta* 15., *una vestura d'ormesin negro usada* 10., *due carieghe di pozzo di noghera* 1.3.2. *Due casse di noghera in tagliate* 12, *Carieghe da donna di noghera N° 5 Duc.* 3.1.8, *Un' altra cassa di noghera* 6, *uno scagno di noghera da mangar* 4, *Scagni sie intagliati de noghera* 4, *In contadi a lui a Venezia* 5, *In contadi a lui nel partir da Venezia* 2.3.2. — *Pani da muro verdi schietti alti brazza tre novi brazza* 13 *Duc.* 10, *una schiavina nuova* 3. — *intutto* 324,12.

ἔξ ὄρειχάλκων καὶ ἐν δοχεῖον ὁμοιον: 2, δύο κουβάδες χάλκινοι: 2, δύο ζευγάρια σεντόνια σκέτα: 10, τέσσαρα ὑποκάμισα γυναικεῖα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ δύο εἶναι κατασκευασίας «Ρένσο»²: 8, ἔξ πετισέτες ὁμοίως «Ρένσο»: 2, ἐν φόρεμα ἀπὸ λευκὸν μετάξι: 1.2.16, δύο χειρομάνδηλα κεντημένα: 4, δύο τάπητες τοῦ Cazan³: 8, ἐν φόρεμα ἀπὸ ὄρμεζιν⁴ ganzato⁵ μὲ νέαν κονκούλαν καὶ κοντὰ μαρίκια: 16, ἓνα φόρεμα ἀπὸ καμηλόριχαν νέον μὲ κοντὰ μαρίκια καὶ κονκούλαν: 14, μία καρπέτα ἀπὸ «ράζο» μὲ κικρίνας καὶ ἐρυθρὰς ραβδώσεις, ἐπὶ πλέον δὲ τὰ ἔξοδα διὰ τὴν καρπέταν καὶ φόρεμα: 15, ἐν φόρεμα ἀπὸ ὄρμεζιν μαῦρο, μεταχειρισμένον: 10, δύο καρτέκλες κάρουνες πρὸς χρῆσιν ἀποχωρητηρίου: 1.3.2, δύο καρτέκλες κάρουνες ὁμοίως διὰ γυναικας: 3.1.8, δύο κιβώτια κάρυνα σκαλιστά: 12, ἐν ὁμοιον κάρυνον: 6, ἓνα σκαμνὶ κάρυνον φαγητοῦ: 4, τέσσαρα σκαμνὶ ἀκάρυνα σκαλιστά: 4, εἰς μετροῦτὰ εἰς τὸν ἴδιον ἐν Βενετία: 5, εἰς τὸν ἴδιον μετροῦτὰ κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐκ Βενετίας: 2.3.2. — Ροῦχα τοῦ τοίχου πράσινα σκέτα, τρία μπράτσα πλατσια, ἐν ὅλῳ 13 μπράτσα, ὄχι μεταχειρισμένα: δονκ. 10, μία κουβέττα νέα 3. — Ἐν ὅλῳ δονκάτα 324,12.

Ἡ ἀξία τόσων πολυτίμων καὶ μὴ σκευῶν καὶ πραγμάτων εἰς δονκάτα 325 φανερώνει ποίαν τεραστίαν ἀγοραστικὴν ἀξίαν εἶχε τότε τὸ δονκάτον. Καὶ δὲν εἶχομεν ἄδικον γράφοντες ἄλλοτε περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Μανούσου Θεοτοκοπούλου, εἰσπράξαντος 3.000 δονκάτα ἐκ τῆς καταναγκαστικῆς ἐκποιήσεως τῶν πραγμάτων του, ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο ἦτο τεράστιον.

²) Κατὰ τὸν τύπον τῶν ὑφασμάτων πού κατασκευάζοντο εἰς τὸ Reims τῆς Γαλλίας.

³) Πόλις τῆς κεντρικῆς Ρωσίας ἐπὶ τοῦ Βόλγα.

⁴) Κατὰ τὸν τύπον τῶν ὑφασμάτων τοῦ Ὁρμούζ τῆς Περσίας.

⁵) Ἴσως ἀργυροῦφαντον καὶ χρυσοῦφαντον.